

Centrum Herdera UG zaprasza na nowy cykl pt.: *Spotkania polsko-niemieckie. Literatura Sztuka Historia*. Jest to cykl **spotkań, wykładów i spacerów**, które odbywać będą się w piątki lub soboty w terminach od 19.01 do 07.06.2024. Spotkania skierowane są do wszystkich, którzy interesują się polsko-niemieckimi kontaktami, powiązaniem, inspiracjami.

Udział w spotkaniach jest bezpłatny, ale obowiązują zapisy.

Formularz zgłoszeniowy i szczegóły na naszej stronie:

<https://herder.ug.edu.pl/2024/01/05/zapraszamy-na-nowy-cykl-pt-spotkania-polsko-niemieckie-literatura-sztuka-historia/>

Od stycznia do czerwca proponujemy udział następujących spotkaniach:

23.02.2024 (piątek 17.30-19.30) **Zbigniew Herbert, Karl Dedecius: „Kochany Karolu, Mecenasie i Ciemiężco”**. Spotkanie z wydawcą listów – profesorem Przemysławem Chojnowskim. Prowadzenie: dr hab. Katarzyna Lukas, prof. UG (Centrum Herdera UG)

20.04.2024 (sobota 12.30-14.30) **dr Anna Kowalewska-Mróż Co mają ze sobą wspólnego Archanioł Michał oraz Winrich von Kniprode? Spacer śladami literackich inspiracji katedrą w Oliwie w prozie Stefana Chwina** (spacer, miejsce spotkania – wejście główne do katedry w Oliwie)

17.05.2024 (piątek 17.30-19.30) **dr Katarzyna Wakula Nastrojowość romantyczna jako miejsce wspólne malarstwa C.D. Friedricha i prozy Stefana Chwina** (Centrum Herdera UG)

8.06.2024 (sobota 11.00-14.00) **dr Magdalena Mielnik Twórczość Antona Möllera – lekcja życia w obrazach?** (spacer, miejsce spotkania: wejście główne do Bazyliki Mariackiej w Gdańsku)

Szczegółowy opis spotkań:

- 1. 23.02.2024 Zbigniew Herbert, Karl Dedecius: „Kochany Karolu, Mecenasie i Ciemiężco”**. Spotkanie z wydawcą listów – profesorem Przemysławem Chojnowskim. Prowadzenie: dr hab. Katarzyna Lukas, prof. UG (moderowane spotkanie w Centrum Herdera UG)

W ramach cyklu spotkań „Deutsch-polnische Begegnungen” chcemy zaprezentować książkę dokumentującą wieloletni epistolarny dialog między dwoma intelektualistami i mistrzami słowa, wybitnymi postaciami życia literackiego w Polsce i w Niemczech: poetą Zbigniewem Herbertem i jego tłumaczem Karlem Dedeciusem. Obszerny, ponad 500-stronicowy tom, zawierający oprócz listów także bogaty materiał ikonograficzny, to rezultat blisko 15-letniej pracy edytorskiej prof. Przemysława Chojnowskiego z Instytutu Sławistyki Uniwersytetu Wiedeńskiego, wybitnego znawcy spuścizny Karla Dedeciusa, w latach 2001-2003 opiekuna archiwum tłumacza w Collegium Polonicum w Słubicach.

Potężny blok listów, które przez blisko 40 lat krążyły pomiędzy Karlem Dedeciusem a Zbigniewem Herbertem, nie jest wyłącznie dokumentem ich życiowych perypetii pozwalającym zajrzeć za kulisy literackiej działalności. Stanowi on również świadectwo pasjonującego dialogu, w którym przeglądają się zarówno sylwetki twórcze Dedeciusa i Herberta, jak i ówczesne uwarunkowania rynkowe, kulturowe, a nawet polityczne. Badacze polsko-niemieckich stosunków literackich – czy szerzej: kulturowych – od dawna czekali na publikację korespondencji obu mistrzów słowa. Wydanie całości listów, opatrzenie ich stosownym wstępem i komentarzami to zasługa Przemysława Chojnowskiego. Tom pod jego redakcją zawiera pełną korespondencję obu partnerów dialogu, czyli ponad 50 listów. Każdy z nich został uzupełniony o stosowne objaśnienia związane z biografią obu respondentów. Publikację poprzedza także obszerny wstęp, który odsłania znaczenie i wagę korespondencji Herberta i Dedeciusa w dialogu kulturowym pomiędzy Polską a Niemcami.

Dyskusja nad wybranymi listami Herberta i Dedeciusa w ramach proponowanego wydarzenia będzie okazją do rozmowy na szereg tematów dotyczących stosunków polsko-niemieckich. Autorzy korespondencji poruszają bowiem niezwykle różnorodne kwestie: czysto językowe (związane z tłumaczeniem dzieł Herberta), sprawy dotyczące niemieckiej polityki wydawniczej i promocji przekładów w niemieckich mediach, problemy polskiej tradycji literackiej, życia intelektualnego, losów polskiej emigracji, miejsca Polski w Europie, jej zmienionych po 1945 r. granic czy wreszcie złożonych relacji polsko-niemieckich. Nie brak tu także motywów gdańskich: w relacjach z licznych podróży Herberta w kraju i za granicą wspomniane są jego wizyty z wykładami w Gdańsku.

Prof. Przemysław Chojnowski – slawista i translatolog, docent w Instytucie Slawistyki oraz Centrum Translatologii Uniwersytetu Wiedeńskiego, stypendysta m.in. Fulbrighta (Seattle, USA). Autor m.in. monografii o warsztacie translatorskim Karla Dedeciusa (2005) oraz o twórczości Petera (Piotra) Lachmanna (*Liminalność i bycie „pomiędzy” w twórczości Petera (Piotra) Lachmanna. Studium literacko-kulturowe*. Universitas, Kraków 2020). Opiekun naukowy, badacz i wydawca spuścizny epistolarnej Karla Dedeciusa.

Dr hab. Katarzyna Lukas – germanistka, profesor nadzwyczajny w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Gdańskiego. Zainteresowania naukowe: przekładoznawstwo, komparatystyka literacka, problematyka pamięci kulturowej, biografie tłumaczy. Autorka dwóch monografii: o niemieckich przekładach poezji Mickiewicza oraz o związkach pamięci, przekładu i obcości jako kategorii literaturoznawczych. Ostatnio współredagowała 47. numer „Przekładanka” pt. *Biografia translatorska: między przekładoznawstwem a biografiką* (ukáže się na początku 2024).

2. 20.04.2024 dr Anna Kowalewska-Mróż *Co mają ze sobą wspólnego Archaniol Michał oraz Winrich von Kniprode? Spacer śladami literackich inspiracji katedrą w Oliwie w prozie Stefana Chwina* (spacer, miejsce spotkania – wejście główne do katedry w Oliwie)

Czytając „Krótką historię pewnego żartu” i „Hanemanna” Stefana Chwina warto mieć świadomość znaczenia tych utworów zarówno dla procesu tworzenia się gdańskiej tożsamości, jak i mitu Gdańska. Tożsamość ta rozwijała się w Gdańsku po wojnie nie tyle dzięki zetknięciu z drugim człowiekiem, co z rzeczami, które wypełniały przestrzeń miasta i domów, które nie zostały zniszczone. Mieszkańców Gdańska, którzy przestrzeń Oliwy tak nie

dawno tworzyli – Niemców, już w niej nie było, musieli oni po 1945 roku opuścić swoje domy, otoczenie, miasto, ale pozostały po nich rzeczy, które mówiły o tym świecie przed wojną. Rzeczy nie tylko codziennego użytku, ale i dzieła sztuki w katedrze oliwskiej.

Obrazy, rzeźby, organy oliwskie zaczęły mieć wpływ na budowanie, organizowanie i przeformułowywanie świata wewnętrznego młodych bohaterów prozy Chwina, którzy starali się w tym obcym mieście poczuć jak u siebie. Bohaterowie skupiali się na własnych przeżyciach, a analiza ta prowadziła ich do samopoznania. Rozwijali w sobie trudną umiejętność otwarcia się na to, co obce, w ich przypadku pochodzące z zienawidzonej kultury – kultury niemieckiego Gdańska, co prowadziło do fundamentalnego przeorganizowania ich własnej perspektywy i tworzenia autonomicznej tożsamości.

W jaki sposób odbywa się ten proces i na ile jeszcze dziś może być dla nas inspiracją w myśleniu o historii Gdańska i o nas samych – prześledzimy razem na spacerze po katedrze pochylając się nad wczesną prozą Stefana Chwina już w kwietniu.

Chwina napisał „Wielkie dzieła sztuki są prawdziwymi akumulatorami duszy, ładowarkami instynktu życia”. Zobaczmy, jak realizował to założenie, wplatając do swojej prozy opisy dzieł sztuki gdańskiej.

Spacer poprowadzi **dr Anna Kowalewska-Mróż**, która w 2021 obroniła doktorat pt. „Gdańskie malarstwo, grafika oraz rzeźba w prozie Günтера Grassa i Stefana Chwina. Studium porównawcze” – pierwszą pracą naukową kompleksowo zajmującą się tym tematem. Anna Kowalewska-Mróż to nie tylko pracownik Centrum Herdera UG i lektorka języka niemieckiego, ale także od dwudziestu lat licencjonowana przewodniczka po Gdańsku w języku niemieckim, absolwentka filologii polskiej i niemieckiej UG, jak również propagatorka wiedzy o historii, sztuce i literaturze gdańskiej. Od dwudziestu lat przygotowuje liczne autorskie spacerowe śladami Güntera Grassa, od 2022 cykle „Spacerów i spotkań z Herderem”.

3. 17.05.2024 dr Katarzyna Wakula *Nastrojowość romantyczna jako miejsce wspólne malarstwa C.D. Friedricha i prozy Stefana Chwina* (Centrum Herdera UG)

Podczas wykładu omówione zostaną współczesne, literackie wymiary duchowości romantycznej, znanej z obrazów Caspara Davida Friedricha. Przybliżone będą kategorie ponowoczesnego romantyzmu, melancholii i nastrojowości jako przestrzenie wspólne malarstwu przedstawiciela romantyzmu niemieckiego i prozy Stefana Chwina (Hanemann, Esther). Zarysowane zostaną ponadto sposoby przenikania malarskości w obręb utworu literackiego. W wymiarze ogólnym celem wystąpienia jest pokazanie, iż znamienity dla obrazów Friedricha i twórczości polskiego współczesnego pisarza rodzaj wrażliwości i nastrojowości to nadal aktualny dziś element podmiotowości, potrafiącej odnaleźć w doświadczeniu braku impuls do nowej dynamiki i działania.

Katarzyna Wakula jest doktorem nauk humanistycznych i historyczką sztuki zajmującą się komparatystyką kulturową ze szczególnym uwzględnieniem relacji werbalno-wizualnych i korespondencji sztuk. Autorka książki „Korespondencja sztuk” (Warszawa 2016), tekstów naukowych i publicystycznych. Zawodowo związana z produkcją audiowizualną i translatoryką.

4. 8.06.2024 dr Magdalena Mielnik *Twórczość Antona Möllera – lekcja życia w obrazach?* (spacer, miejsce spotkania: wejście główne do Bazyliki Mariackiej w Gdańsku)

Twórczość Antona Möllera, to przykład malarstwa, w którym edukacja i sugestywne ukazanie jaką drogą należy podążać przez życie były jednym z ważniejszych czynników. Artysta zachwycał warsztatem i wyjątkową biegłością w rysunku, ale to właśnie umiejętność trafnego opowiedzenia lekcji o moralnie godnym życiu przyczyniła się do jego popularności dawniej i obecnie. Möller tworzył na przełomie XVI i XVII wieku, w czasie w którym w Gdańsku powstało wiele realizacji artystycznych do dziś definiujących nasze myślenie o tym mieście. I tak spacerem przez najważniejsze realizacje malarza, przejdziemy najbardziej reprezentacyjne miejsca – Bazylikę Mariacką, Dwór Artusa, Ratusz Głównomiejski, a także Muzeum Narodowe w Gdańsku, gdzie dzisiaj znajdują się obrazy artysty, zobaczymy jaką ścieżkę wskazywał sobie współczesnym. Prace Antona Möllera były zgodne z nową nauką Marcina Lutra, który uważał, że obraz przede wszystkim ma mieć walory dydaktyczne. Jednocześnie stanowią bardzo ciekawy portret Gdańska, miasta kulturowo wyjątkowego, opowieść o jego obrazach jest więc doskonałym punktem wyjścia do opowiadania o Gdańsku nowożytnym. Nie zawsze przychylny portret patrycjatu gdańskiego i polskiej szlachty pozwoli się także przyjrzeć relacjom miasta nad Motławą z Koroną. Na spacerze śladami malarstwa Antona Möllera dowiemy się więcej o samym artyście i o Gdańsku tego czasu.

Magdalena Mielnik – doktor historii sztuki, kuratorka Oddziału Sztuki Dawnej Muzeum Narodowego w Gdańsku. Interesuje się sztuką Gdańska czasów nowożytnych, historią muzealnictwa i badaniami proveniencyjnymi.